

Falikárpit - Kadmosz történetének jeleneteivel

Textil- és viseletgyűjtemény

Leltári szám:	11234
Alkotó:	Mattens, Hans / műhelye
Készítés ideje:	16. SZÁZAD 4. NEGYEDE
Készítés helye:	Brüsszel
Anyag:	gyapjú; selyem
Technika:	szövött
Méretek:	szélesség: 528 cm magasság: 336 cm

A nagyméretű, részletgazdag kompozíció figuráit és motívumait szemügyre véve egy hátborzongató, "horrorisztikus" történet bontakozik ki előttünk. Ezt a csodás elemekben bővelkedő, kalandos históriát a klasszikus mitológia legismertebb "kézikönyve", Ovidius Átváltozások című verses eposza beszéli el a legrészletesebben. E mű harmadik "könyvében" lép színre a mitikus héroszok egyike, Kadmosz – Fönícia királyának, Aegenornak a fia –, akinek olümposzi, azaz isteni küldetése van: ő lesz a görögországi Théba városának alapítója. Ám mielőtt e tettét véghezvinné, bizonyítania kell elhivatottságát és alkalmasságát: le kell győznie az ártó, gonosz démonokat, hogy Théba a civilizált városalakók otthona, a béke szigete legyen. Ezeket a pusztító veszedelmeket testesíti meg az a sárkány alakú, visszataszító fenevad, amelynek Kadmosz társai korábban áldozatul estek. A mitikus hős azonban szembeszáll vele, és diadalt arat: gerelyét a "sárkány torkába taszítja, ... és nyakát odaszegzi a lándzsa a tölgyhöz". Az ovidiusi történet e részletét illusztrálja a falkárpit bal oldalának hangsúlyos motívuma.

Miután teljesítette hősi küldetését, majd bölcs útmutatást, égi sugallatot követve földre vetette a legyőzött sárkány fogait, Kadmosz újabb, baljós jelleménnyel szembesül. Fegyveres, sisakos harcosok "kelnek ki" a földből – megannyi sárkányfog-vetemény –, s vívnak egymással öldöklő küzdelmet. Kadmosz önmérsékletet tanúsít, távol tartja magát e „testvérharctól”, amelyet mindössze öten élnek túl ők lesznek – miután szövetségre léptek egymással – a harcedzett spártaiak mitikus ősei. A történetnek ezek a későbbi mozzanatai elevenednek meg a falkárpit jobb oldalán, ahol ugyancsak hősünk a főszereplő. Nyugodt, méltóságteljes testtartásban áll előttünk, hátat fordítva a küzdőknek, mintha földön túli sugallatra összpontosítana. Csakugyan, égi látomásként, felhőktől övezve az Olümposz istenasszonya, Pallasz Athéné jelenik meg a hős felett, mint az isteni bölcsesség megszemélyesítője. Kadmosz pártfogója ő, akinek oltalma alatt felépül majd a falakkal, kapukkal övezett város, Théba városa, amelynek ideálképe a falkárpit jobb felső részén látható.

Bizonyosnak tűnik, hogy kora textilművészetének e pompás alkotása valamely főúri kastély, vagy egy impozáns városi palota dísztermének berendezéséhez tartozott eredetileg. Ennek a megrendelő által kijelölt eredeti helyszínnek a meghatározásához a kárpit Magyarországra kerülésének időpontja és körülményei adnak némi támpontot. Írott források tanúsítják, hogy a 19. század utolsó évtizedében a falkárpit gazdát cserélt akkori új tulajdonosa, báró Liphay Béla, mint Carlo Morosini egykori velencei műgyűjteményének nagy értékű, pazar darabját vásárolta meg és szállíttatta Budapestre.

A Morosini-gyűjtemény 1894. évi aukciós katalógusának tanúsága szerint a Kadmosz történetét bemutató falkárpit egykor a velencei Morosini-palotát, feltehetően annak fogadótermét díszítette (ld. [itt](#), Nr. 573.).

Irodalom

- Szerk.: Horváth Hilda, Szilágyi András: *Remekművek az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. (Kézirat).* Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 30. (Szilágyi András)
- Szerk.: András Edit: Ovidius Átváltozások című műve alapján készült 16-17. századi kárpitok a budapesti Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. *Kárpit 2. Átváltozások. A szövött kárpit művészete egykor és ma.* Szépművészeti Múzeum, Budapest, 2005. - 24-33. (László Emőke)
- Szerk.: Pataki Judit: *Művészet és Mesterség. CD-ROM.* Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1999. - textil 2.
- Szerk.: Lovag Zsuzsa: *Az Iparművészeti Múzeum. (kézirat).* Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. 133.
- Szerk.: Péter Márta: *Reneszánsz és manierizmus. Az európai iparművészet korszakai.* Iparművészeti Múzeum,

Budapest, 1988. - Nr. 139.

- Radvánszky Béla: *Magyar családélet és háztartás a XVI-XVII. században. I. (Reprint)*. Helikon Kiadó, Budapest, 1986. - 30. kép
- Szerk.: Voit Pál, László Emőke: *Régiségek könyve*. Gondolat Kiadó, Budapest, 1983. - p. 376., 8. kép
- László Emőke: *Flamand és francia kárpitok Magyarországon*. Corvina Kiadó, Budapest, 1980. - Nr. 11.
- Szerk.: Miklós Pál: *Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményei*. Magyar Helikon, Budapest, 1979. - p. 292.
- Csernyánszky Mária: *Flandrische Tapisseries im Voralberger Landesmuseum. Jahrbuch Vorarlberger Landesmuseums-Verein*, 1968/69. 1969. - 26-38.
- *Tapisseries anciennes des 16e, 17e et 18e siecles, provenant du Musée des arts décoratifs de Budapest*. Musée des arts décoratifs, Lausanne, 1969. - Nr. 12.
- Csernyánszky Mária: *Falikárpitok az Iparművészeti Múzeumban. Művészet*, 4. (1963) 6. sz.. 1963.
- Szerk.: Csányi Károly: *Az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum gyűjteményei - az iparművészet rövid történetével*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1926. - Nr. 129.
- Csecsebecsék kiállítása. *Új Idők*, 8. (1902) máj. 4.. 1902. - 410.; 406. (képpel)
- *Catalogue des objets d'art... de Mme la comtesse Lauredana Gatterburg-Morosini: vente a Venise, Palais Morosini*. 1894. - Nr. 573.

